

УДК 343.6
DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-286-291

Вадим ХАШЕВ[©]
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ЗАЛИШЕННЯ В НЕБЕЗПЕЦІ: ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Розглянуто окремі дискусійні аспекти удосконалення правової регламентації кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці. Підтримується, зокрема, пропозиція стосовно розширення кола потерпілих від діяння, передбаченого у ч. 2 ст. 135 КК, внаслідок визнання такими малолітніх дітей. А до кола суб'єктів, які мають нести підвищену відповідальність за залишення малолітньої дитини в небезпеці, поряд з матір'ю доцільно додати батька та опікуна. Крім того, вважається за доцільне розглянути питання стосовно доповнення ст. 135 КК України новим кваліфікованим видом, який передбачатиме відповідальність за залишення в небезпеці матір'ю, яка перебуває в зумовленому пологами стані, одразу після пологів своєї новонародженої дитини, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки. У такому діянні покарання має бути менш суворим, ніж за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Тим самим буде усунуто невідповідність санкцій між ст. 117 КК та ч. 3 ст. 135 КК, відповідно до якої діяння матері, яка перебувала в зумовленому пологами стані та залишила у небезпеці новонароджену дитину одразу після пологів, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки, карається більш суворо, ніж умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів.

Ключові слова: залишення в небезпеці, умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини, кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи, обов'язок по піклуванню, опікунство.

Постановка проблеми. Належна кримінально-правова охорона життя і здоров'я кожної людини має неабияке значення для нашої держави, оскільки повномасштабним вторгненням 24 лютого 2022 року військ російської федерації спричинено загибель та поранення значної кількості не лише наших військових захисників, але й мирного українського населення. Однак життя і здоров'я кожної людини повинно бути під надійним захистом з боку держави за допомогою всіх можливих, зокрема й кримінально-правових засобів. Це положення впливає зі ст. 3 Конституції України, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. А це, зі свого боку, визначає зміст і спрямованість діяльності держави [1]. Тому положення Кримінального кодексу України (далі – КК), що передбачають відповідальність за посягання на життя та здоров'я особи, повинні завжди перебувати під пильною увагою як законодавця, так і вчених у галузі кримінального права, з тим щоб норми, передбачені у Розділі II Особливої частини КК, відповідали реаліям та потребам сьогодення. Однією з таких норм, розташованих у вищезазваному розділі, є ст. 135 КК, що передбачає відповідальність за залишення в небезпеці.

Високий рівень суспільної небезпечності, який обґрунтовує необхідність криміналізації цього діяння, зумовлений тим, що особа, яка зобов'язана піклуватись про іншу особу внаслідок її безпорадності або немічності, нехтує таким обов'язком, що призводить до загрози спричинення смерті або безпосередньо смерті особи, якою опікувалась винна особа, або взагалі винна особа сама своїм діянням створює небезпечні для життя потерпілого умови та маючи реальну можливість допомогти, не надає допомоги щодо порятунку такого потерпілого. Зазначені діяння не можуть бути прийнятними як з боку моралі, так і закону, оскільки найчастіше потерпілими бувають особи, які не мають

© В. Хашев, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2240-0713>
khvg7747@gmail.com

змоги захистити себе самі: жертви дорожньо-транспортних пригод або інших надзвичайних подій, особи похилого віку або з інвалідністю, малолітні діти тощо.

Проблеми кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці були об'єктом уваги багатьох вітчизняних науковців, серед яких треба відмітити праці таких вчених, як В. Бабаніна, Т. Кірпіченко, Ю. Кричун, І. Литвин, В. Мисливий, П. Орлов, Є. Пилипенко, О. Тимчук, Є. Топильський, М. Хавронюк, Н. Ярмиш та ін. Незважаючи на те, що вчені надавали пропозиції щодо вдосконалення диспозиції та санкції ст. 135 КК, зазначена норма є однією з небагатьох у КК, що з часу її ухвалення у 2001 році не зазнала жодних змін. Проте в умовах військових дій, що ведуться на значній території нашої країни, і ускладнень внаслідок цього проблем у різних сферах суспільного життя належне правове забезпечення охорони життя та здоров'я людини вимагає подальшого пошуку шляхів із удосконалення норми КК, що передбачає відповідальність за залишення в небезпеці.

Метою статті є розробка окремих пропозицій з удосконалення правової регламентації кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб розробити доречні та актуальні пропозиції стосовно поліпшення кримінально-правової регламентації розгляданого нами злочинного діяння, треба проаналізувати, враховуючи об'єм фахової статті, деякі пропозиції фахівців.

Наприклад, В. В. Бабаніна ще дванадцять років тому, ґрунтуючись на матеріалах виконаного нею дисертаційного дослідження на тему «Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці» (м. Київ, 2010 р.), зробила висновок щодо необхідності розширення відповідно до змісту кримінально-правової заборони залишення в небезпеці об'єкта злочину шляхом зазначення в диспозиції ч. 1 ст. 135 КК не тільки про «небезпечний для життя», а й «небезпечний для здоров'я стан» [2, с. 6]. При цьому вона пропонує розмістити у диспозиції ч. 1 ст. 135 КК вказівку на загрозу здоров'ю не як складову, а як альтернативу загрози життю, оскільки між ними вжито роз'єднувальний сполучник «або» [2, с. 16–17]. Вчена обґрунтовує свою пропозицію, зокрема тим, що стосовно об'єкта злочину, передбаченого в ч. 1 ст. 135 КК України, у диспозиції цієї норми є прогалина. У вищезазначеній нормі не вказано на ще один основний безпосередній об'єкт – здоров'я особи, як у ч. 1 ст. 137 КК України. На думку В. Бабаніної, можливо законодавець свідомо визначив лише один основний безпосередній об'єкт, враховуючи ступінь суспільної небезпеки зазначеного діяння. Але вчена вважає, що найбільш імовірним є перший варіант. Водночас вона погоджується з позицією науковців, які вказують, що безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 135 КК України, є життя та здоров'я, бо в самій конструкції вказаної статті об'єктом визнається лише життя, тому не треба ототожнювати родовий та безпосередній об'єкти досліджуваного злочину [3, с. 135].

Погоджуючись із тим, що безпосереднім об'єктом розгляданого злочинного діяння може бути поряд з життям і здоров'я особи, оскільки загроза життю не може не тягнути за собою загрози здоров'ю, зазначимо, що до пропозиції стосовно необхідності вказівки на загрозу здоров'ю особи як альтернативи загрози життю у диспозиції ст. 135 КК виникають певні зауваження.

Зокрема, вказівка на небезпечність для життя чи здоров'я є характерною для деяких складів кримінальних правопорушень, наприклад розбою, про що вказано, наприклад, у диспозиції ч. 1 ст. 187 КК. А судова практика шкодою, небезпечною для життя чи здоров'я особи, визнає заподіяння потерпілому як мінімум легких тілесних ушкоджень із короточасним розладом здоров'я, про що зазначається у п. 9 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності». З цього судового тлумачення випливає, що небезпечним саме для здоров'я людини є заподіяння їй легких тілесних ушкоджень із короточасним розладом здоров'я, тобто криміналізація випадків, коли особу залишили у небезпеці і це могло спричинити загрозу її здоров'ю, може призвести до того, що за ч. 1 ст. 135 КК можна буде притягнути, наприклад, особу, яка вимкнула світло у кімнаті, де перебуває інша особа, і остання, внаслідок дезорієнтації у просторі, впала та заподіяла собі тілесні ушкодження, що потягли за собою розлад здоров'я тривалістю понад шість днів, але не більше 21 дня (перелам носу, розтягнення сухожилля на нозі тощо). А зважаючи на той факт, що розглядане злочинне діяння вважається закінченим, як визнає сама В. Бабаніна, «з моменту залишення без допомоги особи, яка перебуває в

небезпечному для життя стані, незалежно від того, відвернула б чи ні надана допомога можливу смерть потерпілого чи інші тяжкі наслідки» [2, с. 12], то перенесення цього правила на загрозу заподіяння шкоди здоров'ю буде означати, що за ч. 1 ст. 135 КК можна буде притягнути до відповідальності особу й у разі якщо їй взагалі не заподіяно жодних тілесних ушкоджень, а є лише факт створення загрози заподіяння такої шкоди.

Проте, на нашу думку, рівень суспільної небезпечності залишення в небезпеці, що призвело або могло призвести до заподіяння будь-якого різновиду легких тілесних ушкоджень не є достатнім для його криміналізації, а тому законодавець у цьому випадку вчинив правильно і вказівка на загрозу здоров'ю, як альтернативу загрози життю у диспозиції ст. 135 КК не є доречною.

Водночас заслуговує на увагу пропозиція В. В. Бабаніної щодо необхідності замінити у диспозиції ч. 2 ст. 135 КК України вислів «Ті самі дії» словосполученням «Те саме діяння» [2, с. 6]. Дійсно, об'єктивна сторона розгляданого кримінально-протиправного діяння має складний характер, тобто характеризується не лише активними вчинками, але й проявами бездіяльності, що якраз і полягає у невиконанні покладених на особу обов'язків із надання допомоги дитині. Винні особи під час скоєння злочинів завжди вчиняли певний комплекс дій, при чому як різного змісту, так і тотожних, проте об'єднаних єдиним умислом і спрямованих на досягнення єдиного злочинного результату.

Наприклад, визнаючи Є. вину вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 135 КК, Козельщинський районний суд Полтавської області виходив із такого: Є, будучи матір'ю трьох малолітніх дітей, а отже, особою, зобов'язаною дбати про їх життя та здоров'я, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, привела їх до лісу, де залишила без нагляду, пиття та їжі, тобто залишила потерпілих, які з огляду на вік не могли вжити заходів до самозбереження, у небезпечному для життя стані [4]. Як впливає з фабули справи, мати вчинила комплексне діяння, оскільки спочатку вчинила дію, тобто активну поведінку, що полягала у приведенні дітей до лісу, після чого – бездіяльність, що полягала у пасивній поведінці, тобто залишенні без нагляду та ненаданні малолітнім дітям їжі та пиття. Водночас вищезазначені прояви активної та пасивної поведінки охоплювались єдиним умислом та за своїм змістом становили єдине діяння – залишення в небезпеці. Отже, терміном, що охоплює весь комплекс вчинків, що полягають у проявах активної поведінки, тобто діях та проявах пасивної поведінки – бездіяльності особи, що у кінцевому підсумку становлять залишення в небезпеці дитини, є саме поняття «діяння». Додатковим аргументом до вищерозглядової позиції може слугувати той факт, що у ч. 3 ст. 135 КК використовується словосполучення «Те саме діяння».

Також В. В. Бабаніна наголошує на підвищеній суспільній небезпечності залишення в небезпеці новонародженої дитини її батьком, через що пропонує вдосконалення ч. 2 ст. 135 КК України шляхом розширення меж суб'єкта, до якого потрібно, крім матері новонародженої дитини, віднести батька дитини. Крім того, вчена стверджує про необхідність потерпілим від діяння, зазначеного у цій нормі, вважати не новонароджену, а малолітню дитину [2, с. 12–13]. Погоджуючись із пропозицією стосовно розширення кола потерпілих від діяння, передбаченого у ч. 2 ст. 135 КК, зазначимо, що до кола можливих суб'єктів цього злочинного діяння є певні зауваження. Наприклад, правовий обов'язок піклуватися про малолітніх осіб, окрім матері та батька, може бути покладено також і на особу, яка оформила опікунство над дитиною. А на сьогодні інститут опікунства має неабияке значення для забезпечення нормального розвитку малолітніх дітей, оскільки чимало українців загинуло внаслідок військових дій і їх діти залишились сиротами.

Відповідно до положень ст. 243 та 249 Сімейного кодексу України? опіка встановлюється над дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування, які не досягли віку чотирнадцяти років. При цьому опікун зобов'язаний виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, психічний, духовний розвиток, забезпечити одержання дитиною повної загальної середньої освіти [5]. Тобто фактично опікун заміною малолітній дитині батьків, а тому, на нашу думку, рівень суспільної небезпечності діяння опікуна, що полягає у залишенні в небезпеці довіреної йому дитини є не меншим, ніж у матері чи батька, а тому і відповідальність має бути більш суворою, ніж та, яку передбачено у ч. 1 ст. 135 КК.

Отже, до кола суб'єктів, які повинні нести підвищену відповідальність за

залишення малолітньої дитини в небезпеці, доцільно додати поряд з матір'ю та батьком ще й опікунів.

Щодо піклувальників, то відповідно до ч. 2 ст. 243 Сімейного кодексу України піклування встановлюється над дитиною у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [5]. Зважаючи, що інститут піклування не застосовується до малолітніх дітей, піклувальників не доречно включати до кола суб'єктів злочину, передбаченого ч. 2 ст. 135 КК.

Розглянувши санкції, що передбачені за залишення в небезпеці, звернено увагу на думку С. Бабаніна та С. Корогод, які вказують на відсутність співрозмірності у санкціях деяких статей, що встановлюють відповідальність за так звані суміжні склади кримінальних правопорушень. Однак санкції за такі кримінальні правопорушення не повинні мати великих відмінностей. Інакше кажучи, розміри санкцій у цих випадках повинні або перетинатися, або мінімум покарання, передбаченого за вчинення більш тяжкого кримінального правопорушення, не повинен перевищувати максимум покарання, встановленого за суміжне, менш тяжке кримінальне правопорушення. За такої побудови санкцій суд має змогу визначити покарання, яке точно відповідає суспільній небезпеці діяння та особі винного. Наприклад, санкція ст. 117 КК України передбачає покарання за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини та встановлює покарання у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк. Проте у разі залишення матір'ю у небезпеці новонародженої дитини, якщо це спричинить смерть останньої, покарання за таке діяння вже становить від трьох до восьми років позбавлення волі (ч. 3 ст. 135 КК України) [6, с. 367]. Цим питанням вчені показують, що є проблема співвідношення караності умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини та залишення в небезпеці матір'ю своєї новонародженої дитини.

Зокрема, в разі залишення в небезпеці матір'ю своєї новонародженої дитини, у контексті ч. 2 ст. 135 КК, мати обов'язково не повинна перебувати в зумовленому пологами стані, тоді як для ч. 3 ст. 135 КК можливі обидва варіанти. Якщо ж буде встановлено, що залишаючи у небезпеці новонароджену дитину, мати перебувала в зумовленому пологами стані, діяння треба кваліфікувати за ч. 1 ст. 135 КК, а у випадку настання смерті дитини або інших тяжких наслідків – за ч. 3 ст. 135 КК. У разі ж умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, як правильно зазначає Л. Остапенко, особливий психоемоційний стан жінки хоча і не є обов'язковою конструктивною ознакою цього складу злочину (він чітко не прописаний у диспозиції ст. 117 КК України), але, незважаючи на це, презюмується в кожному випадку вчинення вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини [7, с. 129]. Тобто діяння матері, яка перебувала в зумовленому пологами стані та залишила у небезпеці новонароджену дитину одразу після пологів, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки, карається більш суворо, ніж умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів, хоча рівень суспільної небезпечності умисного вбивства є вищим.

З іншого боку, рівень суспільної небезпечності діяння матері, яка не перебуваючи в зумовленому пологами стані, залишила в небезпеці новонароджену дитину, що спричинило її смерть, є вищим, ніж в умисного вбивства, вчиненого матір'ю, яка перебуває у такому стані, оскільки у цей час вона не повною мірою здатна усвідомлювати свої дії та керувати ними, тобто фактично є обмежено осудною. Тобто, у цій частині більш сувора санкція ч. 3 ст. 135 КК є виправданою.

Отже, для того щоб усунути проблему невідповідності санкцій між умисним вбивством матір'ю своєї новонародженої дитини та випадком залишення в небезпеці матір'ю, яка перебуває в зумовленому пологами стані, своєї новонародженої дитини, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки, доцільним є розглянути питання стосовно виділення відповідного окремого кваліфікованого виду залишення в небезпеці із санкцією, що є менш суворою, ніж у ст. 117 КК.

Крім того, для складу такого злочину, як залишення матір'ю в небезпеці своєї новонародженої дитини, відсутня вказівка на обов'язкове вчинення такого діяння під час пологів або відразу після пологів.

Однак вказівкою на вчинення умисного вбивства новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів законодавець обмежує вчинення цього злочину певним проміжком часу, який є нетривалим і визначається в кожному конкретному

випадку. Вбивство матір'ю своєї дитини через такий час після пологів, коли вже не можна говорити про особливий стан жінки, яка перенесла пологовий процес, не дає підстав для застосування ст. 117 КК України. У таких випадках відповідальність за вбивство настає на загальних підставах [8, с. 242]. Водночас у ст. 135 КК час залишення в небезпеці новонародженої дитини не обмежується, тобто таке діяння може бути вчинено як одразу після пологів, так і через деякий час, тобто до того часу, поки дитина вважається новонародженою. Можна сказати, що в цій частині відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини та залишення в небезпеці матір'ю своєї новонародженої дитини співвідношення санкцій ст. 117 та 135 КК видається обґрунтованим.

Висновки. Зважаючи на вищевикладене, пропонуємо нову редакцію диспозиції ч. 2 ст. 135, а саме:

«2. Те саме діяння, вчинене матір'ю, яка не перебувала в зумовленому пологами стані, батьком або опікуном стосовно малолітньої дитини, —...».

Крім того, вважається за доцільне розглянути питання стосовно доповнення ст. 135 КК України новим кваліфікованим видом, який передбачатиме відповідальність за залишення в небезпеці матір'ю, яка перебуває в зумовленому пологами стані, одразу після пологів своєї новонародженої дитини, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки. У такому діянні покарання має бути менш суворим, ніж за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Тим самим буде усунуто невідповідність санкцій між ст. 117 КК та ч. 3 ст. 135 КК, згідно з якою діяння матері, яка перебувала в зумовленому пологами стані та залишила у небезпеці новонароджену дитину одразу після пологів, що спричинило її смерть або інші тяжкі наслідки, карається більш суворо, ніж умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів. Проте необхідність такого законодавчого кроку, а також розмір санкції за його вчинення потребує окремого кримінально-правового та кримінологічного дослідження.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Бабаніна В. В. Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 20 с.
3. Бабаніна В. В. Залишення в небезпеці: характеристика об'єкта злочину. *Вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3 (64). С. 132–137.
4. Про узагальнення судової практики розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти життя і здоров'я особи за 2014 р. : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3 червня 2016 року № 3. URL : <http://consultant.parus.ua/?doc=0A9Q15E51C>.
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
6. Бабанін С. В., Корогод С. В. Удосконалення санкцій кримінально-правових норм в умовах запровадження відновного правосуддя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. Спец. вип. № 2. С. 365–370.
7. Остапенко Л. Правова оцінка причетності до вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 6. С. 128–131.
8. Хашев В. Г. Проблемні питання кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 238–244.

Надійшла до редакції 18.10.2022

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28.06.1996. [Constitution of Ukraine dated June 28, 1996]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. [in Ukr.].
2. Babanina, V. V. (2010) Kryminalna vidpovidalnist za zalyshennia v nebezpetsi [Criminal responsibility for leaving in danger] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Kyiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kyiv, 20 p. [in Ukr.].
3. Babanina, V. V. (2009) Zalyshennia v nebezpetsi: kharakterystyka obiekta zlochyну [Leaving in danger: characteristics of the object of the crime]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu vnurishnikh sprav*. № 3 (64), pp. 132–137. [in Ukr.].
4. Pro uzahalennia sudovoi praktyky rozghliadu kryminalnykh provadzhen shchodo zlochyнуiv proty zhyttia i zdorovia osoby za 2014 r. [On the generalization of judicial practice of consideration of criminal proceedings regarding crimes against life and health of a person in 2014] : Postanova Plenumu

Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 3 chervnia 2016 roku № 3. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0A9QI5E51C> [in Ukr.].

5. Simeinyi kodeks Ukrainy vid 10.01.2002 [Family Code of Ukraine dated January 10, 2002 No. 2947-III.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].

6. Babanin, S. V., Korohod, S. V. (2021) Udoskonalennia sanktsii kryminalno-pravovykh norm v umovakh zaprovadzhennia vidnovnoho pravosuddia [Improvement of sanctions of criminal law norms in the conditions of introduction of restorative justice]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Spec. issue № 2, pp. 365–370. [in Ukr.].

7. Ostapenko, L. (2005) Pravova otsinka prychnosti do vbyvstva matiriu svoiei novonarodzhenoï dytyny [Legal assessment of complicity in the murder of a mother of her newborn child]. *Pidpriemnystvo, hospodarstvo i pravo*. № 6, pp. 128–131. [in Ukr.].

8. Khashev, V. H. (2015) Problemni pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za umysne vbyvstvo matiriu svoiei novonarodzhenoï dytyny [Problematic issues of criminal responsibility for the intentional killing of a mother of her newborn child]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2, pp. 238–244. [in Ukr.].

ABSTRACT

Vadym Khashev. Leaving in danger: certain debatable aspects of improving criminal liability. Separate debatable aspects of improving the legal regulation of criminal liability for leaving in danger, as one of the crimes against life and health of a person, have been considered. The author has emphasized that the proper criminal and legal protection of the life and health of every person is of great importance for our state, since the full-scale invasion of the troops of the Russian Federation on February 24, 2022 caused the death and injury of a significant number of not only our military defenders, but also the civilian Ukrainian population. In particular, the proposal regarding the expansion of the circle of victims of the act provided for in Part 2 of Article was supported. 135 of the Criminal Code, due to the recognition of such minor children. And to the circle of perpetrators who should bear increased responsibility for leaving a minor child in danger next to the mother, it is advisable to add the father and the guardian. It is noted that the legal obligation to take care of minors, in addition to the mother and father, can also be assigned to the person who has registered guardianship over the child. And today, the institution of guardianship is of great importance for ensuring the normal development of young children, since many Ukrainians died as a result of military operations and their children remained orphans. The guardian actually replaces the minor child's parents, accordingly, the level of social danger of the guardian's action, which consists in leaving the child entrusted to him in danger, is no less than that of a mother or father, and therefore the responsibility should be more strict than that provided for in 1 Art. 135 of the Criminal Code.

In addition, it has been considered expedient to examine the issue of adding Art. 135 of the Criminal Code of Ukraine as a new qualified type, which will provide for liability for leaving in danger by a mother who is in a condition caused by childbirth, immediately after giving birth to her newborn child, which caused her death or other serious consequences. In such an act, the punishment should be less severe than for the intentional killing by a mother of her newborn child. This will eliminate the inconsistency of sanctions between Art. 117 of the Criminal Code and Part 3 of Art. 135 of the Criminal Code, according to which the act of a mother who was in a state caused by childbirth and left a newborn child in danger immediately after childbirth, which caused its death or other serious consequences, is punished more severely than the intentional killing by the mother of her newborn child during childbirth or immediately after childbirth. It has been noted that the necessity of such a legislative step, as well as the size of the sanction for its commission, requires a separate criminal-legal and criminological study.

Keywords: *leaving in danger, deliberate killing by the mother of her newborn child, criminal offenses against human life and health, duty of care, guardianship.*